

Corry Tendeloo:
vanaf 1957 zijn vrouwen handelingsbekwaam

Corry Tendeloo (1897-1956), advocaat, feminist, Tweede Kamerlid

1945 tot de jaren 90:

het gezin is de
hoeksteen van de
maatschappij, de man
is kostwinner:

- het is bij wet verboden voor vrouwen om een bankrekening te openen of zelf geld te beheren;
- mannen hebben recht op uitkering bij ziekte of ouderdom, vrouwen niet;
- ongetrouwde vrouwen mogen wel buitenshuis werken, getrouwde vrouwen niet;
- vrouwen zijn wettelijk handelingsonbekwaam, net als 'zwakzinnigen' en kinderen. Pas in 1957 zal dat veranderen!

*Het gezin,
Nico Onkenhout, 1954/55*

Vrouwen in rijksdienst worden ontslagen op de dag dat zij gaan trouwen.

Tweede Kamerlid **Corry Tendeloo** dient in 1955 een motie in (**de motie Tendeloo**) waarin de regering wordt opgeroepen een einde te maken aan dit ontslaggebod. De motie wordt aangenomen en de wet wordt aangepast. Vanaf begin 1957 is de gehuwde Nederlandse vrouw als handelingsbekwaam persoon volgens de wet een feit.

Tendeloo overlijdt eind 1956 en maakt de inwerkingstelling van haar eigen motie niet meer mee.

→ **Vanaf 1957 worden vrouwen in Nederland wettelijk als handelingsbekwaam beschouwd!**

Madeleijn van den Nieuwenhuizen: rechtshistoricus en mediacriticus

Madeleijn van den Nieuwenhuizen (1991) is schrijver, journalist, rechtshistoricus, mediacriticus, onderzoeker, schilder en feminist. Ze promoveert momenteel aan de City University of New York (CUNY) op onderzoek naar rechtsgeschiedenis en politieke corruptie.

Ze werkt aan een grootschalig *oral history* project over de handelingsonbekwaamheid van getrouwde vrouwen in Nederland die duurde tot 1957 (www.handelingsonbekwaam.nl).

In 2016 richt Van den Nieuwenhuizen het media-kritische *Zeikschrijf* op. Op het Instagram-account [@Zeikschrijf](https://www.instagram.com/zeikschrijf) stelt zij misstanden in de Nederlandse media aan de kaak, zoals genderstereotypering, stelselmatige afwezigheid van stemmen en desinformatie. Ze heeft meer dan 74.000 volgers.

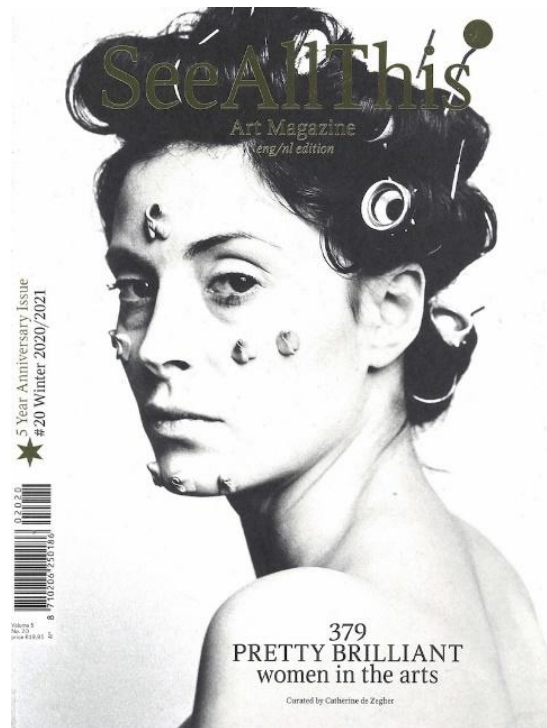
Haar nieuwsbrief *Vrijchrift* heeft 15.000 abonnees. Ze schrijft stukken voor *Vogue* en opiniestukken voor Nederlandse kranten.

Van den Nieuwenhuizen woont en werkt afwisselend in Amsterdam en New York.

Het feministische blad *Opzij* plaatst haar in de **top 10 van meest invloedrijke mediavrouwen**.

Vrouwen worden weggeschreven uit de kunstgeschiedenis: Pretty Brilliant!

Het kunsttijdschrift **See All This** (opgericht door Nicole Ex in 2016) is vanaf het begin een groot succes.

De redactie wilde in 2019 een kunstnummer uitbrengen in het kader van 100 jaar vrouwenkiesrecht in Nederland. In de zoektocht naar materiaal stuit de redactie op een opmerkelijk iets, namelijk:

In de eerste edities van de standaardwerken over Westerse kunstgeschiedenis, de 'kunstbijbels' *The Story of Art* (1961) van Gombrich en *History of Art* (1962) van Janson, staan 0 (nul) vrouwen. In de gereviseerde edities uit 2014 zijn dat er in totaal 37 van de 747!

De redactie vindt dit zo stuitend dat als tegenhanger een eigen editie wordt uitgebracht met **werk van uitsluitend vrouwelijke kunstenaars: *Pretty Brilliant Women In The Arts!***

Het dikke nummer is snel uitverkocht. Inmiddels is onlangs het 10-jarig jubileumnummer uitgekomen.

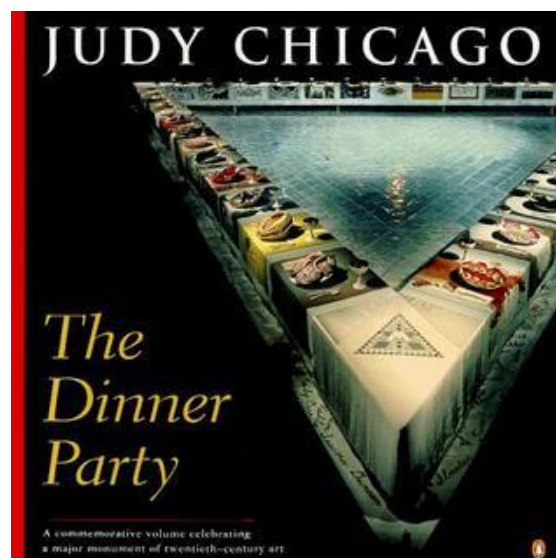
Dinner Parties als protest

In 1979 publiceert feministisch kunstenaar **Judy Chicago** (1939) *The Dinner party*: een protest tegen het stelsmatig wegschrijven van vrouwen uit de (kunst)geschiedenis.

Het kunstwerk bestaat uit drie gedekte tafels die in een driehoek zijn geplaatst.

Er is plaats voor 39 mythische, historische en/of beroemde vrouwen.

Daarnaast worden er 999 andere vrouwen met naam in de vloertegels geëerd.

Het kunstwerk heeft op diverse locaties gestaan. Sinds 2007 is het permanent te zien in het Brooklyn Museum in New York.

Patricia Kaersenhout (1966) geeft hier in 2019 een vervolg aan met haar solotentoonstelling *Guess Who's Coming to Dinner Too?*

De tafels staan ook in een driehoek en zijn gedekt voor **60 vrouwen van kleur**.

De tafelgenoten, afkomstig uit verschillende windstreken en tijdperken, worden verbonden door hun strijd tegen onrecht. De vrouwen van kleur hebben een nog veel grotere achterstand in te halen dan hun witte seksegenoten.

Het werk van Kaersenhout staat op diverse plekken in de publieke ruimte.

Ongelijkheid tussen mannen en vrouwen in Nederland groter

- VN-comité (CEDAW) concludeert in februari 2026 dat **Nederland onvoldoende doet om vrouwenrechten te beschermen** en discriminatie te bestrijden, met name op het gebied van geweld tegen vrouwen, economische zelfstandigheid en zorg.
- Uit cijfers van de Sociaal-Economische Raad (SER) blijkt dat slechts 17% van de **bestuurders** vrouw is. Voor vrouwen van kleur is deze ongelijkheid nog schrijnender: zij krijgen te maken met een dubbele uitsluiting op basis van gender en huidskleur. Slechts 1% van de vrouwen van kleur bekleedt momenteel een topfunctie in Nederland.
- Van alle EU-landen werken vrouwen in Nederland het minst aantal uren (21 tot 25 u.p.w.). Ook werken zij veruit het vaakst in deeltijd (bijna 75%).
- 5 maart 2026: “**De staat discrimineerde vrouwelijke rechters**, zij verdienden ten onrechte minder.” Vrouwelijke rechters in opleiding hebben decennialang ten onrechte minder betaald gekregen dan hun mannelijke collega’s. Dat heeft het College voor de Rechten van de Mens geoordeeld in een zaak die door drie vrouwelijke rechters was aangespannen. Het gaat om de periode tussen 1994 en 2023.
- De meeste vaders en moeders zouden zorg en werk het liefst gelijk willen verdelen, maar in **de praktijk** besteden vrouwen meer tijd aan zorg en huishouden en mannen aan betaald werk.

Ranglijst ‘Global Gender Gap’-index, mate waarin ongelijkheidskloof is gedicht, in %

	t.o.v. 2018		
1	-	IJsland	88%
2	-	Noorwegen	84,2%
3	+1	Finland	83,2%
4	-1	Zweden	82%
5	-	Nicaragua	80,4%
6	+1	Nieuw-Zeeland	79,9%
7	+2	Ierland	79,8%
8	+21	Spanje	79,5%
9	-3	Rwanda	79,1%
10	+4	Duitsland	78,7%
38	-11	Nederland	73,6%

NRC 171219 / Studio NRC / Bron: UvA

Nieuwe EU-regels komen eraan

→ Equal Pay Day

Bedrijven moeten in de toekomst bewijzen dat ze mannen en vrouwen gelijk betalen.

Een bericht uit *mt/sprout, next generation business over Equal Pay Day*:

“Vanaf vandaag – 24 november 2025 – werken vrouwen de rest van het jaar ‘voor niks’. Symbolisch dan, want in Nederland verdienen vrouwen gemiddeld 10,5 procent minder per uur dan mannen.

Nieuwe EU-regels verplichten bedrijven om werk te maken van de loonkloof. En dat vinden werkgevers best spannend.”

De belangrijkste verandering die eraan komt is dat **de bewijslast** verschuift.

Vroeger moesten werknemers bij vermoedens van ongelijke betalingen zelf kunnen aantonen dat ze ongelijk werden beloond. In de toekomst zijn het de werkgevers die moeten aantonen dat ze gelijk belonen. En als er geen sprake blijkt te zijn van gelijke beloning dan moeten werkgevers het verschil kunnen beargumenteren.

→ Loondiscriminatie is al sinds 1975 bij wet verboden

En toch is het gemiddelde uurloon van vrouwen volgens het [CBS](#) nog steeds circa 10% lager dan dat van mannen.

Vrouwen wereldwijd, jaarlijkse VN vrouwenrechtenvergadering

- Maart 2026 New York: 70ste conferentie van Commissie voor de Status van Vrouwen (CSW), dé VN organisatie voor vrouwenrechten.
- Thema: toegang tot gerechtigheid voor alle vrouwen en meisjes. Vrouwen hebben wereldwijd 64% van de wettelijke rechten die mannen hebben.
- Het is voor het eerst dat er gestemd moest worden. De aangenomen tekst is 'minder sterk dan anders': 5 landen onthielden zich, de VS stemde als enige tegen.

- Guterres, secretaris-generaal VN: "In een hernieuwde poging om het patriarchaat te verankeren, wordt moeizaam verworven vooruitgang teruggedraaid, van eerlijkere arbeidsomstandigheden tot seksuele en reproductieve rechten."

Believe the Women, op de stoep bij de Trump Tower op Internationale Vrouwendag 2026

- In de aangenomen gezamenlijke tekst staat 'toegang tot recht voor alle vrouwen', maar niet expliciet voor meisjes.
- Diversiteit en gender staan ter discussie. Het woord 'gender' komt nog wel voor in de tekst, ook 'bescherming van rechten vrouwen met betrekking tot seksueel geweld in conflict'. Verdwenen zijn: 'diversiteit' en 'lichamelijke autonomie'.
- Het uitkomstdocument van de CSW-conferentie is niet juridisch bindend, maar heeft wel invloed op wereldwijd beleid.
- Gevolgen beleid Trump: Sommige mensen komen de VS niet meer in om wie ze zijn of wat ze doen, minder landen zijn vertegenwoordigd op de conferentie, omdat niet alle meer welkom zijn in de VS.

(Bron: Trouw, 11 maart 2026)

De medische wereld – klachten van vrouwen niet herkend

Voices for Women, een initiatief van journaliste (en oud-verpleegkundige) Mirjam Kaijer, maakt in november 2022 tamelijk schokkende onderzoeksresultaten bekend:

Kaijer interviewt diverse artsen en wetenschappers

over de man-vrouw verschillen in de gezondheidszorg en stuit op het volgende:

- 80% van alle patiënten met onverklaarde gezondheidsklachten is vrouw;
  - vrouwen hebben twee keer zo vaak een depressie en hebben veel vaker angststoornissen;
  - 75% van alle patiënten met auto-immuun aandoeningen is vrouw;
  - vrouwen hebben veel meer bijwerkingen na medicijngebruik.
- Onderzoek vindt voornamelijk op mannen plaats. En dan ook nog vaak op witte, westerse mannen.

Een analyse van de laatste 1000 meldingen bij het meldpunt van Voices for Women laat in 2026 zien:

- 1 op de 3 vrouwen voelde zich niet gehoord in de zorg.
- 35% van de vrouwen die uiteindelijk de juiste diagnose kreeg, wachtte **langer dan tien jaar** op een juiste diagnose. Bijna niemand kreeg binnen een half jaar de juiste diagnose.
- Bijna de helft kreeg naar eigen mening onnodige behandelingen.
- 50% gebruikte medicatie die achteraf niet passend bleek te zijn.

Er is onvoldoende kennis over het lichaam van de vrouw. Dit leidt tot bijwerkingen, verkeerde diagnoses, extra leed en soms tot levensbedreigende situaties.

Menstruatiearmoede: één op de acht meisjes en vrouwen in Nederland kon in 2025 de benodigde menstruatieproducten niet betalen. Het Armoedefonds stelt gratis menstruatieproducten beschikbaar via MUPs (Menstruatieproducten UitgiftePunten).

Welkom op Wikipedia, de vrije encyclopedie ... althans voor (witte) mannen

De vijf basisprincipes die Wikipedia hanteert:

- Wikipedia is een encyclopedie
- Wikipedia heeft een neutraal standpunt
- Wikipedia bevat vrije inhoud
- Wikipedia heeft een gedragscode
- Wikipedia heeft geen harde regels

Dat is de theorie. De praktijk is echter dat 90% van de Nederlandstalige bewerkers van Wikipedia zich als man identificeert, en vooral artikelen over andere mannen plaatst.

Van de 149 talen op Wikipedia, zijn er maar drie (Welsh, Asturisch en Maithili) waarin 50% of meer van de biografieën over vrouwen gaat.

- Er is sprake van een systematische data genderkloof!
- (Witte) mannen schrijven over (witte) mannen, al dan niet onbewust.
- Vrouwen zijn onzichtbaar in data.

Tijdens de Nacht van de Geschiedenis en de Museumnacht in 2019 organiseerde **feministisch collectief De Bovengrondse**

een pop-upactie in het Amsterdamse Rijksmuseum om

meer vrouwen aan de Nederlandse Wikipedia toe te voegen. Bezoekers konden ter plekke 'een onterecht onbekende vrouw toevoegen' en zo 'meehelpen de Wiki-gendergap te verkleinen'. Deze actie laat zien dat je zelf iets kunt verbeteren aan de situatie.

Iedereen kan namelijk informatie toevoegen of wijzigen op Wikipedia!

Geleidelijk aan ontstaan initiatieven om vrouwen beter in beeld te brengen, zoals **Els Kloek** met haar boeken *1001 vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis* en *1001 vrouwen in de 20^e eeuw*.

De muziekwereld – dominant mannelijk

In de Nederlandse muziekwereld hoor je veel meer mannelijke dan vrouwelijke artiesten. Heel geleidelijk aan lijkt er wat te veranderen voor (jonge) zangeressen in de muziekwereld!

In de Nederlandse Top 40 (2022) staat de jonge zangeres **S10** met *De Diepte* op nummer één. Een ongekend succes.

Davina Michelle is degene die met deze kentering is begonnen. In 2018 breekt zij met het nummer *Duurt te lang* records en staat als (jonge) vrouw met een (Nederlandstalig) liedje elf weken op nummer één in de Nederlandse Top 40.

De Top 2000, te horen tussen Kerst en Oud en Nieuw op Radio2. Wie kent het niet! Al jaren is het duidelijk dat vrouwen achterblijven in deze Top 2000:

In de Top 2000 van 2024 stonden 523 nummers (26,15%) met vrouwelijke inbreng, zo meldt een onderzoek op Feminer. Als we specifiek kijken naar vrouwelijke soloartiesten, gaat het om 312 nummers, oftewel ongeveer 15,6% van de totale lijst.

In de top 20 van 2023 en 2024 stonden helemaal geen vrouwelijke acts. In 2025 stond Adele op de 17^e plaats.

#MeToo, de tweet van actrice Alyssa Milano

Op 15 oktober 2017 tweet **Alyssa Milano**: "If you've been sexually harassed or assaulted write 'me too' as a reply to this tweet". Het is het begin van een wereldwijde beweging om geweld en misbruik bespreekbaar te maken.

#MeToo heeft veel in gang gezet, ook in Nederland, maar er is nog steeds veel onbegrip, onwetendheid en onwil.

In 2022 komen misstanden aan het licht bij het populaire tv-programma **The Voice Of Holland**. Enkele jonge vrouwen vertellen over hun nare ervaringen tijdens opnames bij The Voice.

De baas van Talpa (waar The Voice wordt gepresenteerd) vergaloppeert zich in een interview door naar aanleiding van deze misstanden te zeggen dat het eigenlijk aan de vrouwen zélf ligt omdat ze te weinig van zich afbijten en te weinig van zich laten horen.

Is er iets veranderd? Wat leren we ervan?

Een jaar later wordt onderzoek gedaan onder 25.000 opiniepanel leden:

- veel mensen zijn zich bewuster van hun eigen gedrag of houden meer rekening met anderen;
- bijna de helft heeft er meer begrip voor gekregen dat mensen last hebben van seksueel grensoverschrijdend gedrag, een jaar na de beschuldigingen bij The Voice;
- 37% vindt dat de discussie te ver doorschiet. Vooral mannen vinden dat.

Sinéad O'connor was haar tijd ver vooruit. In 1992 zong ze al over het kindermisbruik in de Rooms-Katholieke Kerk. "Een terecht furieuze vrouw, weggezet als een gekkie", schrijft een Nederlandse krant in 2023 bij de verschijning van de documentaire *Sinéad O'connor – Nothing Compares*.

De wereld van het vrouwenvoetbal

2017: voor het eerst in de geschiedenis zijn de Oranjevrouwen
Europees kampioen

1924: Eerste officiële Nederlandse vrouwenvoetbalvereniging

1955: Oprichting algemene damesvoetbalbond

1971: Vrouwenvoetbal wordt erkend door de KNVB

2009: voor het eerst op een EK: het Nederlands vrouwenelftal (met bondscoach Vera Pauw) schopt het tot de halve finale.

2017: voor het eerst EK kampioen: het Nederlands vrouwenelftal (met bondscoach Sarina Wiegman) wordt Europees Kampioen.

Recente ontwikkelingen op EK en WK laten zien dat het vrouwenvoetbal zich aan het professionaliseren is.

Onderzoek naar inclusie en discriminatie in de sport:

- “We trainen net zo hard als de mannen en spelen in de hoogste competitie in Nederland, maar krijgen veel minder betaald én worden veel minder vaak uitgezonden op televisie. Wij werken of studeren allemaal nog naast onze trainingen, dus kunnen we ons niet volledig focussen op het voetbal.”
- “Mannelijke scheidsrechters die niet willen fluiten bij de vrouwen, omdat ze het spel niet goed genoeg vinden. Of trainers die liever jongens dan meiden trainen, waardoor de meisjes getraind moeten worden door ouders en zich zodoende minder ontwikkelen.”

Een paar positieve ontwikkelingen ... meer aandacht voor vrouwen en vrouwelijke kunstenaars!

In Nederlandse **museumcollecties** is op dit moment maar 13 à 14% kunst van vrouwen te vinden en dan ook nog vaak in de depots! Het Rijksmuseum in Amsterdam is een onderzoek gestart naar de inzet van vrouwen voor museale collecties in Nederland in de periode 1780-1980: Het Rijksmuseum heeft zich voorgenomen grotere zichtbaarheid aan vrouwen te geven in de collectie en de presentatie. Diversiteit en inclusiviteit vereisen het stellen van nieuwe vragen vanuit een ander gezichtspunt.

Portret van Lizzy Ansing,
Thérèse Schwartz, 1902

Veilinghuizen komen met veilingen waarin alleen kunst van vrouwen te koop is. In 2021 heeft Sotheby's de primeur. Overigens, maar 2% van de gehele veilingomzet komt van kunst die door vrouwen is gemaakt en bijna de helft van die omzet komt van slechts vijf vrouwen.

Sobel in haar atelier

De *drip paintings* die worden toegeschreven aan Jackson Pollock en waar hij zoveel roem mee heeft vergaard, zijn eigenlijk niet door hem geïntroduceerd. Die eer valt te beurt aan de Oekraïense kunstenaar **Janet Sobel** (1894-1968). Zij maakte *Milky Way* in 1945, voordat Pollock met zijn drip paintings kwam. Hij kende haar werk.

Milky Way is in 2022 tentoongesteld in het MOMA in New York.

Milky Way, 1945

Vrouwenschort als protest tegen misbruik

De Ierse kunstenaar **Rachel Fallon** beeldt de geschiedenis van de *Magdalen Laundry-instituten* uit die in Ierland tot 1996 hebben bestaan.

Dit waren opvanghuizen voor 'gevallen vrouwen', ofwel ongehuwd zwangere vrouwen. Bij binnenkomst werd het haar van de vrouwen afgeknipt, hun naam gewijzigd, kleding afgenomen en verruild voor een vormloze jurk met wit schort.

Fallon neemt dit **schort** als vertrekpunt.

Bij manifestaties waarbij aandacht wordt gevraagd voor het onrecht dat de vrouwen is aangedaan en bij pro-abortus demonstraties houdt ze presentaties. Vrouwen dragen dan door Fallon gemaakte witte schorten, die eenmaal opgetild een geborduurde tekst tonen.

Rachel Fallon, Aprons of Power.

Optreden als onderdeel van de Artists' Campaign to Repeal the 8th Amendment, 2018

Vrouwenhaat, enkele voorbeelden

Op 16 september 2022 **Mahsa Amini** sterft in een politiecel in Iran. Zij is een 22-jarige Koerdisch-Iraanse vrouw die door de moraalpolitie is opgepakt en in elkaar geslagen, omdat ze zich niet aan de kledingvoorschriften zou hebben gehouden. Ze sterft een paar dagen later in de cel.

Als reactie hierop verbranden vrouwen hun hoofddoek en sommigen knippen hun haar af: overal in Iran breken protesten uit. Er volgen dagelijks veel grote demonstraties. **Women Life Freedom** is het motto. Er zouden meer dan 20.000 betogers gearresteerd zijn. Enkele demonstranten zijn al geëxecuteerd en tientallen anderen wacht mogelijk hetzelfde lot.

In **Iran** zijn alle vrouwen en meisjes vanaf 9 jaar verplicht in het openbaar een hoofddoek en lange, wijde kleding te dragen om hun haren en lichaamsvormen te verbergen. Deze wettelijke dwangregels schendende rechten van vrouwen op gelijkheid, privacy, menings-, geloofs- en godsdienstvrijheid. Het is nog maar de vraag of de oorlog die de VS en Israël tegen het land zijn begonnen de situatie voor burgers, en met name voor vrouwen en meiden zal verbeteren.

Sinds de overname van de macht door de Taliban in **Afghanistan** medio 2022 mogen vrouwen niet meer sporten en zijn middelbare scholen voor meisjes in het hele land gesloten. Nieuwe wetten zijn aangenomen die alle vrouwelijke werknemers van nationale en internationale niet-gouvernementele organisaties verbieden om naar hun werk te gaan. Universiteiten mogen geen vrouwelijke studenten meer toelaten. Vrouwen wordt het recht ontzegd om parken en sportscholen binnen te gaan.

In welke wereld ben jij verdwenen?

*Make your voices
heard!*